

professus assignat excommunicationis eius causam, quod religiosus ad seculum redire nequeat. At ex secundo quid apostasia, & reditus ad seculum non accidit absque alterius habitus assumptione. Et ideo hanc sententiam docent Syluester verb. excommunicatio. 9. casu 24. num. 51. notab. 2. & num. 53. notab. 3. fin. Nauarr. summ. cap. 27. Hisp. num. 132. Lat. num. 131. Tolet. lib. 4. sum. cap. 18. num. 3. Bañez 1. 2. quest. 1. 1. art. 1. vbi de apostasia à religione, dub. 2. post 2. conclus. corol. 1. Manuel qq. regular. tom. 2. quest. 76. art. 6. notab. 2. Confectus in privileg. Mendicant. notabil. post Bullas Apostolic. in 13. cap. 14. & explicat Syluest. eo notabili 3. & ea quest. 2. Nauarr. Manuel, Sum. eo num. 29. Azor eo casu 16. hoc esse verum, est eo breui tempore religiosus ille alias vestes habitus deposito induat. Quare optime Cardinal. Clement. 2. in princ. num. 4. quest. 3. de vita. & honest. cleric. Rosel. verb. excommunicatio. 1. casu 16. num. 3. & Syluest. eo notabili 3. & Nauarr. & Manuel ibidem tradunt religiosum induentem ad breue tempus vestes virgatas, vel partitas, clericis omnino interdicit, ut festum amici celebret, vt nuptias, primum sacrum, doctoratum, non inuolui hac censura. Quare non sibi consonat Rosella eodem casu 26. num. 5. vbi cum hunc posteriorem casum num. 3. admittit, priorem negat n. 4. dicens esse valde periculosum. Nec audiendus est. Vandalus in constitutionibus fratrum Predicatorum. cap. de apostas. vbi in his casibus censuram hanc incurri affirmat.

32 Quare opinionem relaxat ex Suarez. n. 50. quatenus ait incurri hanc excommunicationem non tantum quando totus habitus dimittitur, sed etiam quando ea sola pars exterior, quae deposita non cognoscitur deponens religiosus suae religionis, in eo solo casu admitto, quando partem alterius vestis induerit, quia tunc datur habitus depositio cum alterius assumptione; & quamuis non sit totus habitus depositio, est tamen depositio in exteriori specie, seu forma, in qua potissimum habitus consideratur, & cuius depositio sufficientem vagandi materiam praestat. Quare minus bene Abb. cap. Deus qui num. vltimus de vit. & honest. clericor. dixit non incurri dimisso solo habitu exteriori, dummodo interior retineatur, etsi alio habitu assumpto occultetur. Quod quidem verum non est: nam vt bene ait Dominicus eo. cap. 2. in princ. num. 6. fin. ne clerici, vel monachi, in 6. dum is textus excommunicat deponentes habitum, non loquitur de habitu interno, sed externo, per quem quispiam cognoscitur esse religiosus talis ordinis, & vitatur vagandi materia. Et quamuis specialis difficultas sit vt dicemus n. 63, an per solam habitus occultationem incurrat hanc excommunicationem; at in hoc casu est diuersa ratio, nam in illo proprius habitus non dimittitur, quod petit textus, sed solum occultatur. At in hoc pars proprii habitus vna cum occultatione coeurret. Non tamen esset locus huic excommunicationi, quando sola habitus pars dimittitur, at ex retenta satis cognosci potest religiosus sui ordinis, dummodo per assumptam aliam vestem non ita retenta occultetur, vt cognosci nequeat, si enim ita occultetur, erit locus excommunicationi. Quia datur dimissio habitus ita, vt impedit religiosi cognitionem. Ratio autem huius est, quia quando adhuc cognosci potest, non est ea dimissio simpliciter, sed solum ex parte, & secundum quid, nec sequitur vagandi occasio; quae bene docet Suarez ibidem.

33 Ex quo deducitur, quid dicendum sit de religioso professo dimittente habitum professorum, induto tamen habitu nouitiorum suae religionis. Quia in res sic distinguendum censet. Si nullum habitum nouitiorum peculiarem induat, quod non possit cognosci professus, sed tantum deponat aliquid superadditum, quo professi à nouitijs deponunt, non incurret. Quia (vt n. 49. probauimus) non satis est dimissio habitus absque alterius assumptione. Si vero induat peculiarem habitum nouitiorum, deposito simul professorum, ita vt ille professus suae religionis non cognoscatur, incurret. Quia textus eo. cap. 2. excommunicat expressè professos deponentes habitum suae religionis, & alium alimenter. At hic verè deponit habitum suae religionis; nam quem assuit, non est habitus religionis, sed tyronum experientiam an religio eis apta sit, vt in illam admittantur. Item datur sufficientes vagandi ansa, quam textus vitare voluit. Cum enim nouitijs fuga impediri

nequeat, nec possit is ad suam religionem inuitus reuocari, poterit liberè vagari nullo impediente; sed ad summum cogetur habitum illum deponere. An vero idem sit, si habitus professorum non dimittatur, sed habitu nouitiorum omnino occultetur, dicemus n. 64.

Secunda difficultas est, an subdatur huic censura dimissio habitus ad breue tempus ex causa non excusante, etsi aliunde ea causa turpis sit: Suarez. 5. tom. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 3. docet spectandam dimittentis intentionem quoad tempus permanendi in ea habitus dimissione. Nam si à principio animus habuit diutius in illa permanendi, vel nihil cogitauit de temporis mora, sed simpliciter dimittere intendit ad futurum beneplacitum, vel tempore ad actionem prauam intentum petito, ait hunc incurere hanc excommunicationem, quamuis paulo post mutata praua intentione habitum sumat, & sic depositio fuerit momentanea. Quod vtraque dimissio grauis sit, & directè contraria legi, ac subinde à principio sufficiens ad contrahendam hanc censuram, nec à futuro per accidens euentu pendens. Quare totam huius quaestionis difficultatem eò pertinere censet, quando à principio fuit solius dimissionis ob breuissimum tempus animus. At hoc non placet. Sed existimo intentionem in hac non spectandam esse, sed euentum. Ducor, quia quoties actio ex malitia externa non est grauis, & lethalis; sed solum est talis per relationem ad prauam operantis intentionem, non subiacet excommunicationi, sicut probauimus lib. 2. huius tract. cap. 3. num. 7. vt non erit excommunicatus qui leuiter percussit puerum clericum, ita vt percussio illa ex malitia sua externa non esset mortalis, quamuis intendat percutere vsque ad eius interitum, & sic ex praua intentione peccet mortaliter. Nec excommunicationem in fures latam incurrit incipiens furari rem modicam animo furandi vsque ad notabilem quantitatem. Sed tunc demum ille incurret, quando persistens in percussione clerici peruenit ad notabilem sufficientem ad mortalem externam percussorem. Sic autem quando ad similem futuri quantitatem accesserit. Ergo similiter dimittens habitum religionis non statim incurret hanc censuram, quousvis prauo animo affectus sit: sed quando ea dimissio eò peruenit, vt censetur exterioris grauis, ac sufficiens ad culpam lethalem. Atque proinde difficultas huius quaestionis non in intentione dimittentis sita est, sed in euentu externo voluntario: quod clarè sentiunt Tabien. verb. excommunicatio. 9. casu 23. quest. 1. num. 2. & Sayr. de censur. lib. 3. c. 3. num. 11. vbi dicunt, dimittentem habitum non statim incurere hanc excommunicationem, sed quando eò peruenit, vt vagetur, vel sic se hominum conspectui exhibeat: nec incurere, si ante hunc euentum mutata intentione induat habitum.

Est ergo difficultas, quando ea habitus depositio modico tempore durat, vt spatio vnius horae. Et quidem si ex aliqua apparenti causa habitus dimittatur postea assumendus, etiam illa causa non omnino honesta sit, nec excusans; non erit locus huic excommunicationi, vt si religiosus habitum deponat, quò expeditius currat, ut saltet, aut lapidem proiciat: quia huiusmodi dimissio, etsi non omnino vacet culpa, at non est adeo emerita, vt culpa mortalis sit, nec merito temeraria dici potest, vt potest quae causam apparentem habet, iuxta dicta n. 41. Item quia dimitti non dicitur quod reui tempore sumendum est. I. diuortium. ff. de diuortio. ita docent Probus addu. ad Monach. cap. 2. num. 7. ne clerici, vel monachi, in 6. Paludan. 4. disp. 18. quest. 1. art. 3. num. 41. Francisc. de Platea tractat. de excommunicatione. 8. num. 5. habetur tom. 14. tractatuum. D. Anton. in 3. part. 1. 2. 4. cap. 53. Syluest. verb. excommunicatio. 9. casu 24. num. 51. notab. 1. & num. 53. notab. 3. de verb. habitus. quest. 2. Tabien. verb. excommunicatio. 9. casu 23. quest. 1. num. 2. Nauarr. um. cap. 26. Hisp. num. 131. 132. Lat. num. 131. Passarel. in privileg.

in privileg. Minoror. cap. 34. Suarez. 5. tom. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 27. & num. 29. Azor tom. 1. in 5. moral. lib. 12. cap. 3. quest. 5. casu 16. & cap. 7. quest. 9. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 3. num. 13. & 14. Manuel Rodrig. qq. regular. tom. 2. quest. 76. art. 6. notab. 2. Confectus in privileg. Mendicant. notabil. post Bullas Apostolic. in 13. cap. 14. & explicat Syluest. eo notabili 3. & ea quest. 2. Nauarr. Manuel, Sum. eo num. 29. Azor eo casu 16. hoc esse verum, est eo breui tempore religiosus ille alias vestes habitus deposito induat. Quare optime Cardinal. Clement. 2. in princ. num. 4. quest. 3. de vita. & honest. cleric. Rosel. verb. excommunicatio. 1. casu 16. num. 3. & Syluest. eo notabili 3. & Nauarr. & Manuel ibidem tradunt religiosum induentem ad breue tempus vestes virgatas, vel partitas, clericis omnino interdicit, ut festum amici celebret, vt nuptias, primum sacrum, doctoratum, non inuolui hac censura. Quare non sibi consonat Rosella eodem casu 26. num. 5. vbi cum hunc posteriorem casum num. 3. admittit, priorem negat n. 4. dicens esse valde periculosum. Nec audiendus est. Vandalus in constitutionibus fratrum Predicatorum. cap. de apostas. vbi in his casibus censuram hanc incurri affirmat.

56 Sed maior est difficultas, quando ex causa turpi habitus dimittitur eo breui tempore, vt gratia fornicandi maiori voluptate, aut elam aliquid furandi. Et quidem Paludanus, & D. Antonin. Manuel n. praecedent. allegati, censent hunc incurere, quia textus eo. cap. 2. solum temerariam habitus dimissionem excommunicat, non distinguens, an breuis, diuturnave sit; atque satis temeraria est haec, vt potest quae nulla honesta causa, nec apparet nititur. At probabilius credo, hunc non incurere, cuius rationem assignabo num. sequent. Et ita docent Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 24. num. 53. notab. 3. Tabien. Nauarr. Azor duplici loco cit. Passarel. Suarez num. 17. Sayr. no. 16. Confectus allegati num. praecedenti; quod intelligitur, etiam alumpto alio habitu, vt n. sequenti explicabimus.

Adhuc tamen controuersa est, quid dicendum, si eo breui spatio habitus dimittatur causâ diuagandi, aut eundi ad lupanar, vt dimittens incognitus adeat. In quo euentu hunc incurere testatur Syluest. eo casu 24. num. 53. notab. 3. & num. 54. quest. 5. Tabiena, Nauarr. Passarel. Sayr. Confectus citati num. praecedenti. Et in hoc casu explicat Syluester, Nauarr. & Passarel. doctrinam Paludani allegatam ibi: nam etsi generaliter dixerit ibi Paludanus, deponentem habitum ad horam ex causa turpi incurere; at exemplum hoc adhibuit, vt si causâ eundi ad lupanar. Idem tenet Bañez dicens esse certum apud omnes 2. 2. quest. 12. art. 2. vbi de apostasia à religione, dub. 2. conclus. 2. Manuel 1. tom. summa. 2. ed. cap. 43. num. 1. fin. & hoc dicit esse probabilis Suarez 5. tom. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 31. Et ratio est, quia grauitas huius delicti non est pensanda ex temporis duratione; sed ipsa habitus dimissio est per se res grauis, & sufficiens ad peccatum mortale, quod peccatum est huic legi contrarium, & materia huius censurae. Ponitque Syluest. discrimen inter hunc casum, & talem n. praecedent. quod in illo dimittat religiosus habitum in ordine ad se ipsum, nempe, vt maiori voluptate peccet: in hoc autem dimittat in ordine ad alios, nimirum, vt incognitus vagetur. Ceterum, quamuis haec sententia sit satis probabilis, probabilioris tamen credo, hunc non incurere, etsi habitum alium ad se fecit occultandum, eo breui spatio assumat: in hoc enim casu procedit tota haec difficultas; nam vbi nullus habitus alius assumatur, iam diximus num. 51. per nullam dimissionem incurri hanc censuram. Ducor, quia ad hanc censuram incurrendam desideratur moralis dimissio, nec sufficit quaecumque habitus spoliatio (vt n. 49. probauimus.) At dimissio tam momentanea non dicitur moralis dimissio, vt habetur ex l. diuortium. ff. de diuortio. Et confirmatur, quia Summe To. Sanchez pars 111.

ipsemet Syluest. eo casu 24. num. 53. notab. 3. fin. & Passarel. eo. cap. 34. fateatur opus esse ad hanc censuram dimitti habitum assumpto alio ad vsum; at in habitu alieno ad tam breue spatium assumptum, statimque deponendum, non dicitur moraliter assumptum ad vsum. Tandem, quia etsi dimissio illa momentanea ex malitia alterius speciei illi adiuncta sit grauis; at in ratione dimissionis temperariae, quae sola subicitur huic censuræ, censetur leuis, nec nomine dimissionis moraliter loquendo, sed cuiusdam spoliationis digna. Et ideo hanc sententiam clarè sentit esse probabilem Suarez eo. num. 31. cum contrariam solum probabilioris appellat: & huius sententiae est clarè Toledo lib. 4. summa, cap. 18. num. 3. vbi ait, delectentem habitum religionis multo tempore, excommunicari; & Emmanuel S. sum. verbo excommunicatio. vbi de non reuocatis, num. 9. vbi absolute docet, non incurri hanc censuram ob alterius habitus breui tempore assumptionem; & clarus Azor lib. 12. in 5. moral. cap. 13. quest. 5. casu 16. veris igitur, vbi ait ob tam breuem habitus dimissionem in monasterio, vel extra, etiam ad seclum perpetrandum, non esse locum huic censuræ.

Hinc deducitur, quid sentiendum de dimittente habitum, ne deprehensus in seclere perpetrando cognoscatur. D. Anton. 3. part. tit. 16. cap. 6. paulo post principium, & Syluest. verbo habitus. quest. 2. affirmant, hunc non euadere hanc excommunicationem. Sed vt id verum sit, intelligendum est iuxta dicta num. praecedent. quando dimissio habitus, & alterius assumptio, non sunt ad breue tempus.

Tertia difficultas est, an haec habitus dimissio, vt huic excommunicationi locus sit, debeat comitari temeraria vagatione, & extra monasterium necessariò esse debeat; Calcaeus conf. 123. ad 1. quod sit excommunicatus. num. 7. affirmat exigi religiosum fugitiuum esse vagando absque superioris licentia, & habitu dimisso, quod eo. cap. 2. ratio excommunicationis reddatur, ne vagandi religiosus ansa detur. Alij dicunt non subdi huic censurae dimissionem habitus intra priuatis monasterij parietes, sed quando extra illos est, quia eo. cap. 2. excommunicantur dimittentes habitum in scholis, vel alibi. At si textus non intelligeret alibi, quam intra monasterium, sufficienter id explicaret dicendo, qui alibi, vel in quouis loco. Item quia redditur ratio, vt religiosus materia vagandi subtrahatur. Ita docet Angel. verbo excommunicatio. 7. casu 27. initio. & hanc partem dicit Rosella verbo excommunicatio. 1. casu. 16. num. 5. esse post factum amplectendam; at ante factum contrariam, tanquam veriore.

Sit tamen prima conclusio. Non est opus ad hanc excommunicationem, vt religiosus recedat absque superioris licentia, habitumque deponat; sed quantumcumque obtenta licentia abeat, incurrit deponendo habitum. Ratio est, quia textus d. cap. 2. non petit monachi euagationem, sed solum habitus dimissionem aptam ad occasionem diuagandi praestandam, qualis est haec. Et ita docent Probus addu. ad Monach. eo. cap. 2. fin. Rosell. verbo excommunicatio. 1. casu 16. num. 5. Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 23. initio. num. 53. Tabiena verbo excommunicatio. 9. casu 23. quest. 3. num. 4. Ledesma 2. part. 4. quest. 16. art. 2. inter excommunicationes nulli reuocatas. casu 2. 5. Sayr. de censuris. lib. 3. cap. 33. num. 19.

Secunda conclusio. Satis est, si intra priuatis monasterij parietes religiosus habitum temere deponat, vt huic excommunicationi subdatur; quia textus solum habitus dimissionem petit, & verba illa, in scholis, vel alibi, generalia sunt: & quamuis actu non vagetur religiosus ille, ea tamen dimissio affert vagandi potestatem, quam textus ea poena interdicit. Et ita docent Probus n. praecedenti allegatus, Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 24. num. 54. quest. 5. fin. & num. 53. notab. 3. Tabiena

Tabiena verbo excommunicatio. 6. casu 23. quest. 1. num. 2. Navar. summ. cap. 27. num. 13. 1. Sayr. eo. c. 33. num. 11. Azor lib. 12. insti. moral. cap. 7. quest. 1. 9. qui addit, praesertim hoc esse verum, quando in monast. erio habitu exurus, alioque assumpto, oculis secularium pater, aut se illis obicit, quasi sentiat idem esse hoc non sequuto; & id elare se. *ibi. quest. 1. 4. dicens, incurrere deponentem habitum, nisi suam personam colet. At contrarium sustinet Rosell. verbo excommunicatio. 1. casu 16. num. 5. Syll. Tabien. & Sayr. proximè allegati, dicentes exigi, vt sic se laicorum oculis exhibeat. Et eiusdem sententiae videntur Ioan. Andre. 20. cap. 2. num. 4. & ibi Anchar. nu. 1. Probus *ibi. addit ad Monachum. nu. 7. fin. & ibi Dominic. in princip. num. 9. Francus in princip. num. 5. Francisc. Platea de excommunicatio. 9. 9. fin. habetur tom. 14. tractatum. D. Antonin. 3. part. tit. 2. 4. cap. 53. Manuel qq. regular. tom. 2. quest. 76. art. 6. vbi dicitur, religiosum tunc incurrere, quando in alio habitu se laicorum conspectibus offert. Et quidam, quos tacito nomine refert Azor *ea. quest. 13. dicunt non incurrere, siue intra monasterium, siue extra habitum dimittat, occultando tamen suam personam, quia tunc non dimittit, vt liberis vagetur. At pro contraria sententia fortiter urget, quod aliis non incurreret, si religiosus ille in carcere monasterij diu inclusus, & cum nullis secularibus conuersans, nec illis patens, habitum secularem gestaret; vel non inclusus, sed in monasterio catus secularium aspectum. Cum tamen Caietanus verbo excommunicatio. cap. 61. & Sayr. eo. cap. 3. num. 14. tanquam quid speciale doceant, dimittentem habitum ad horam, vel etiam toto die, ex leuitate quadam, & domesticè manendo, non incurrere. Præterea, quia quantumvis religiosus ille secularium aspectum fugiat, ac se occultet, ipso tamen factò liberam habet euagandi potestatem, quam textus sub illa excommunicatione auferre voluit; & ideo hæc sententia plus mihi placet.***

62. Quarta difficultas est, an retinens habitum suæ religionis, ita alio occultans absque iusta causa, vt exieris nullo modo appareat, incurrat hæc excommunicationem? Quidam negant incurrere. Ducuntur, quod lex pœnalis vitæ verborum proprietatem extendenda non sit, & maxime hæc, quæ secundum totam verborum proprietatem accipienda est, vt probauimus num. 40. At occultare omnino habitum, non est propriè, & in rigore dimittere, nec valet in materia pœnali argumentum à rationis paritate. Nec in hac censura est prohibita omnis occasio vagandi, sed ea, quæ est per habitus dimissionem. Item, quia si religiosus aliis modis occulte incedat, vt in tenebris, aut intra curram, vel velata facie, est sufficiens vagandi ansa, cum tamen luce ipsa elarius sit, hunc non incurrere. Præterea, quia non est eadem ratio in habitus occultatione, & deponitione, vt constat ex Gloss. cap. *Deu qui in sin. de vita, & honest. clericor.* vbi ait, religiosos non delaturos habitum suæ religionis exterius, sed tantum interius, quando ex delatione externa scandalum confurgeret. Et ideo hanc partem sustinent Ioan. de Ligna. & Zenzelinus *Clement. 2. de vita, & honest. clericor.* quos refert, & sequitur Abbas *eo. cap. Deu qui. num. vltim. Paludanus 4. distict. 18. quest. 3. art. 3. num. 41. Claudius repetit. l. eo. vim. num. 99. ff. de inst. & iur.* Tabiena verbo excommunicatio. 5. casu 23. quest. 1. num. 2. Sayro de censur. lib. 3. cap. 33. num. 9. & 10. Suarez 5. tom. in 3. partem, distict. 23. sect. 4. num. 33. & 34. & cogitandum id relinquitur, in 6. Et hanc sententiam dicunt posse sustineri post factum, quamuis ante factum contraria tenenda sit, Rosell. verbo apostasia. num. 8. & verbo excommunicatio. 1. casu 16. num. 2. Angel. verbo excommunicatio. 7. casu 27. num. 1.

63. Verum, quantumvis hæc sententia sit satis probabilis, non est recedendum à frequentissima sententia di-

centi, hunc esse comprehensum sub hæc excommunicatione. Ducor, quia quoad effectum huius excommunicationis incurrenda, idem est habitum proprium dimittere, & illum ita occultare, superinducendo alium, vt nequeat quis cognosci, tanquam religiosus talis ordinis, quod ita regens, etiam non dimittat materialiter, ac cum dimittit formaliter, id est, in ordine ad videndum notitiam; quem dimissionis modum voluit in primis Pontifex prohibere sub illa excommunicatione, vt constat ex fine, quem sibi proposuit in illius textus proœmio, ibi; *vt periculosa vagandi occasio religiosus subtrahatur.* Et confirmatur, quia *cap. nonnullis, de Iudeis,* iubentur Iudei inter Christianos commorantes sub certa pena signum quoddam gestare, quo à Christianis secerantur. At fatentur ibi DD. eadem pœna eos subici, si portent id signum ita opertum, vt non appareat, eo quod finis legis id iubentis frustraretur, & quoad eum finem idem sit, non gestare, & eo modo gestare, vt non appareat; sic occultato signo non distinguuntur Iudei à Christianis, qui finis huius legis fuit. Cùm ergo similiter finis canonis excommunicantis religiosum dimittentem habitum, fuerit, vt religiosus ex habitu cognitus vagari nequeat, idem profus erit, illum non gestare, ac ita operire, vt profus non cognoscatur religiosus. Secundò, quia vbiusque est dispositio pœnalis, postea facile eludi, extensione non facta: at in pœnalibus permittitur extensio, vt constat ex *cap. quam, in fine, communiter per DD. recepta; de usuris, in 6. vbi constitutio pœnalis irritans vltarij testamentum, extenditur ad codicillos, & donationem causâ mortis, ne canon ille ad testamenta restrictus eludatur: & *Clement. 1. de sepulcr.* excommunicantur sepelientes tempore interditi in cameretis; & tamen extenditur ad sepelientes in Ecclesiis, ne facile constitutio illa eludatur. Neque hæc extensio est, sed tacta inclusio, vt docet Gloss. communiter recepta, *cap. 1. verbo. Italia. de temporib. ordinand. in 6. Tertio, quia qui solis verbis legis contentus, eius mentem offendit, non eadem illius pœnas, l. non dubium. C. de legibus. l. fraus, & l. contra legem. ff. eodem tit. regul. fin. de regul. iuris, in 6. At religiosus habitum omnino operiens, sola canonis verba iubentis habitum gestare, amplectitur, & manifestè eius mentem offendit, ac manifestè transgreditur, quæ est, vt ex habitu cognitus vagari non possit: ergo incurrit eius excommunicationem. Et ex his patet solutio ad contrariam; quamuis enim ea habitus celatio non sit propriè materialiter loquendo, habitus depositio, est tamen talis propriissimè, si formaliter attentata canonis mente loquamur. Quod si adhuc persisterat, intendendo aliquo modo à proprietate verborum recedi, & sic extendi legem pœnalem; id non obstat, eius enim extensio permittitur, ne facile eius mens eludatur. Et huius sententia sunt aperte omnes DD. quos num. 5. reculimus, vocantes hunc religiosum apostatam: talem enim appellant, eo quod existimant talem habitus occultationem equiparari omnino eius dimissioni, quoad pœnas dimittentis habitum incurrendas. Et in propriis terminis hanc sententiam sustinent Oldra. *consilio 184. num. 12. & sequentibus Ioann. Andre. cap. 2. Deu qui. num. 2. de vita, & honestate clericor.* & ibi Anton. num. 3. Cardin. num. 1. quest. 1. Anchar. num. 4. notab. 4. Imola num. 2. Idem Imola dicens sic determinatum Bononia, *Clement. 2. num. 31. de vita, & honestate clericor.* & *Clement. 1. num. 17. de statu monachorum.* Francus cap. 2. in princip. num. 2. ne clericis, vel monachi. in 6. & ibi Probus additio. 16. ad *Monachum.* à num. 8. *vsque in finem.* Anan. rubr. de apostat. num. 3. & cap. final. in fin. eodem tit. Calcanus *conf. 123. vers. ad 1. quod sit excommunicatus.* num. 6. Franciscus Platea, allegato Mayronæ, *tractatu de excommunicat. 9. numero 2.* habetur *tom. 14. tractatum.***

Villagut *tra. de censur. quest. 33. num. 45. Rebuff. prax. beneficiorum. tit. de dispensat. cum regularibus. num. 43. D. Antonin. 3. p. tit. 1. 6. cap. 6. paulo post principium.* Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 24. num. 53. quest. 4. Caietanus *sum. verbo excommunicatio. cap. 61. & ibi Armilla casu 35. num. vltim. Navar. sum. cap. 27. Latin. 131. Hispan. num. 132. Mandos. dicens sic per Rotam decisum esse, in signaturâ gratia. verbo licentia. vers. qui licentia non obtenta.* Anton. Cucus lib. 3. insti. moral. tit. 1. num. 157. Iulius Clarius lib. 5. recep. 8. fin. in *practica crimin. quest. 76. num. 16. Passarell. in princip. Mimorum. cap. 34. sine. Bañez 2. 2. disp. 3. quest. 12. puncto 1. sine. Manuel qq. regular. tom. 1. quest. 30. art. 2. Azor tom. 1. insti. moral. lib. 12. cap. 13. quest. 5. casu 16. & cap. 17. quest. 10. Manuel qq. regul. tom. 2. quest. 76. art. 6. notab. 2. Monald. *conf. 126. num. 28. vol. 1. Mafcard. conclusio. 112. à num. 1. vsque ad 9. Que quidem sententia temperanda est, vt intelligatur, quando religiosus ille ita habitum occultat, vt à circumstantibus, vel prætereuntibus, si propius accedat, cerni queat, & ex illo cognosci, cuius ordinis religiosus ille sit: secus, quando ab his cognosci, & videri potest, quamvis ab aliis transeuntibus, qui non ita proximè accedunt, nec videri, nec cognosci valeat; quod in hoc euentu, nec materialiter, nec formaliter habitum omnino dimittat, sed tantum aliquo modo, & secundum quid. Et ita docent Caietan. Armill. Navar. Passarell. Manuel, Bañez, Azor vtroque loco.**

64. Hinc deducitur, hæc quoque excommunicationem incurrere professum, qui, cum distinctus ac peculiaris sit habitus professorum ab habitu nouitiorum, ita cooperit habitum professorum habitu nouitiorum superinducto, vt nullo modo tanquam professus cognosci valeat propterea, quam tradidimus num. 53.

65. Quinta difficultas est, an qui suæ religionis habitu depositio, alterius religionis amicum assumit, excommunicationem hanc contrahat? Et quidem, quando ita assumit, vt illum non ingrediatur, incurrer quidem, quia ex ea dimissione datur sufficiens vagandi causa, eo quod, ex illi ratione habitus religiosus ille cognosci, ac capi possit, at facillimo negotio se eximer, vagarique poterit probando se illius ordinis, quem habitus indicat, religiosum non esse; ac proinde solium coegetur habitum deponere relicta sibi vagandi facultate. Atque ita fatentur D. Antonin. 3. part. tit. 2. 4. cap. 53. Rosell. verbo excommunicatio. 1. casu 16. num. 5. Caietan. Armill. Sayr. Passarell. num. 68. allegati, Bañez 2. 2. quest. 12. art. 1. vbi de apostasia à religione, post 2. conclus. corol. 2. Manuel qq. regular. tom. 2. quest. 76. art. 2. notab. 2. Confessus eo. tit. 1. 5. cap. 15. Idque verum habet, quamuis suæ religionis habitum dimittat, vt citius in aliam admittatur, vt docent D. Antonin. Rosell. Passarell. *ibidem.* Et ratio est, quia verè datur materia vagandi, dum ad aliam religionem non transit; quamuis Tabien. verbo excommunicatio. 5. casu 23. q. 2. n. 2. hoc non approbet.

66. Sed quid si huiusmodi habitus alterius religionis assumptio fit ad tempus de licentia Prelati alterius religionis, vt illi religioni obsequium aliquo tempore præsterit, concionando, vel docendo? Bañez *ead. art. 1. dub. 2. post 2. conc.* in primo casu, quem ibi disputat, ait, hunc non esse excommunicationem, quod id non fiat merè, sed iusta ex causa subueniendi illi religioni. At hoc ita vniuersaliter dictum non placet, sed solum, quando grauis necessitas alterius religionis, & lex charitatis id student, nec commodè id obsequium præstari potest retento propria religionis habitu: quoniam, seclusis his circumstantiis, temeraria est dimissio, præponderante propria habitus retentio subditio illius necessitatis non ita vrgens. Et ita docet Azor tom. 1. lib. 12. insti. moral. cap. 17. q. 14.

67. Potissima autem difficultas est, quando assumitur habitus alterius religionis ad illam transeundo contra iura. Quia in re duplex est sententia. Prior affirmat, hunc incurrere, quia textus *cap. 2. ne clericis, vel monachi.*

in 6. non qualitercumque dimittentes habitum religionis excommunicat, sed dimittentes habitum religionis suæ: ac hic re vera deponit habitum religionis suæ; nam adhuc post ingressum in posteriore religionem, prior religio verè sua est iure, & obligatione, quamuis in intentione, & voluntate transeuntis iam sua non sit; quod profus abs re est, & ea dimissio temeraria est, cum grauissimum peccatum sit hic transgressus. Ideo huius sententia clarè sunt DD. quos num. 7. allegauimus, dicentes hunc esse apostatam, & expressè, & in propriis terminis hanc sustinent Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 24. num. 54. fin. & verbo religio. 4. q. 4. Navar. sum. cap. 27. Hispan. num. 132. Latin. num. 131. Azor lib. 12. insti. moral. cap. 13. quest. 5. casu 16. vers. quæres. & cap. 14. quest. 10. & cap. 17. quest. 11. Star. 5. tom. in 3. part. distict. 23. sect. 4. num. 32. & hæc sententia valde probabilis est.

Posterior sententia, cui tanquam probabiliori accedo, asserit hunc non incurrere. Et quamuis variae rationes à DD. traduntur: hæc vnica est, quæ vim aliquam habet, nempe, quia textus *eo. cap. 2.* eam habitus dimissionem excommunicationi subicit, quæ attentis circumstantiis apta est ad periculosè vagandum, vt probauimus num. 38. Sed huiusmodi dimissio non est talis, cum transeundo ad aliam religionem, eiusque habitum assumendo, non detur ansa vagandi, nec, vt euegerit, habitum assumat. Nec sufficit, si dicas cum transire ad laxiorem religionem, vbi licentius viuet, quia satis est, vt in religione sit absque vagationis periculo. Et ideo huius sententia sunt DD. quos num. 8. allegauimus, dicentes hunc non esse apostatam, & in propriis terminis docent Lopus *allegat. 33. aliis 34. num. vltim. Abbas cap. sancti. num. 6. de regularibus. Franc. cap. 2. in princip. num. 6. ne clericis, vel monachi. in 6. & ibi Dominic. 5. fin. num. vlt. Roman. conf. 341. circa 1. num. 1. Rebuff. prax. beneficiorum. tit. de translat. monachorum. num. 11. & tit. de dispensat. cum regularibus. num. 46. Anan. cap. fin. num. 3. de apostatis. Rosell. verbo apostasia. num. 6. Angel. verbo religiosus. num. 36. & verbo excommunicatio. 7. casu 27. n. 1. Tabiena verbo excommunicatio. 5. casu 27. quest. 2. num. 3. Armill. verbo excommunicatio. casu 53. num. vltim. Caietan. sum. verbo excommunicat. cap. 61. Passarellus in *pruilegiis Mimorum. cap. 34. Aragon. 2. 2. quest. 12. art. 1.* in dubio, quod disputat de apostasia à religione. Leonard. lib. 2. de insti. cap. 41. dub. 13. num. 102. Sayro de censur. lib. 3. cap. 38. num. 17. Manuel Rodrig. qq. regul. tom. 2. quest. 76. art. 4. notabili 2. & dicit esse valde probabilem Azor tom. 1. insti. moral. lib. 12. cap. 13. quest. 5. casu 16. vers. quæres. & cap. 17. quest. 11. & eam tenet *ibi. quest. 12.* Aliquando tamen incurrer excommunicationem iuxta varia religionis priuilegia, vel si transeat ex non mendicantibus ad mendicantes, per extraiugam. *Viam. de regular. de qua re satis egimus tom. cap. præcedenti.**

Sexta difficultas est, an religiosus, cui necessarius est noctu aliquo extra monasterium petere, & gratiã vitandi scandalum, ac suspicionem malam, assumit habitum secularem, incurrat hæc excommunicationem? Bañez 2. 2. quest. 12. art. 1. vbi de apostasia à religione, *dub. 2. post 2. conclusionem,* in secundo casu, quem ibi disputat, respondet, si pensatis omnibus circumstantiis illa dimissio excusatur à mortali, excusatur quoque eam ab excommunicatione, vt si nullum sequatur scandalum inter domesticos virtusque domus: ar si sit mortalis dimissio, incurrere excommunicationem. Cui addo, hoc intelligendum, si in ratione dimissionis sit mortale, iuxta ea quæ num. 57. tradidimus.

Septima difficultas est, an religiosus Societatis Iesv habitu dimisso induentes secularem ligentur hæc excommunicatione d. cap. 2. Et breuiter respondeo, hæc non ligari, quia textus loquitur de professis dimittentibus habitum religionis suæ, & sic supponit peculiaritatem habitum habere religionem illam, quo à cæteris

discernatur. At Societas I s v caret habitu peculiari, ac proprio, & vitur habitu communi accommodato vsui patrie, vt habetur in eius constitutionibus. part. 6. cap. 2. §. 15.

71 Vltima difficultas est, an incurrat religiosus creatus Episcopus, Cardinalis, aut Prælatus, habens iurisdictionem quasi Episcopalem in aliqua dioecesi, aut parochus, si habitum deponat? Sed de hoc satis hoc lib. 6. c. 6. n. 23. 34. 35. 36.

S V M M A R I V M.

Quæ conditiones petantur, vt religiosus adiens studia absque licentia, incurrat excommunicationem cap. 2. ne clerici, vel monachi. in 6. & an exigatur habitum deponi? n. 72.

Quid si studia sint aliis permilla, vt canonum, & Theologia? n. 73.

An sub hac excommunicatione claudantur religiosi Societatis I s v, qui post vota biennij, vel post professionem aduent studia absque legitima licentia? n. 74.

Quid si religiosus adeat alium conuentum, in quo sunt studia, causa studendi, absque prædicta licentia, vel ex quo adeat studia extra illum conuentum sita? n. 75.

Quid si religiosus absque prædicta licentia adeat studia eiusdem oppidi? n. 76.

Quid in religionibus, in quibus licentia mittendi alio ad habitandum extra monasterium, non pendet ab immediato conuentu Prælato; & an eam facultatem augeat hic textus concedens illis hanc facultatem, & an loquatur textus de solo immediato Prælato? n. 77.

An quoties licentia est nulla defectu potestatis in concedente, aut quia dolo, & meta est impetrata, aut ex quacumque alia causa; vel absque vlla licentia adit religiosus studia incurratur hac censura? referatur quadam sententia. n. 78.

Explicatur sententia auctoris. n. 79.

Quid intelligat textus per vllam disjunctiõnem, dum petit adhiberi consilium conuentus, vel maioris tantum parvis. n. 80.

An sufficiat adhiberi consilium conuentus, id non sequendo, an potius requiratur consensus? referatur quadam sententia. n. 81.

Explicatur sententia auctoris. n. 82.

An Priores, qui sunt extra conuentum, possint adire studia ex sola Prælati licentia? n. 83.

An Prælatus monasterij adiens studia absque sui superioris licentia, incurrat hanc censuram? referatur quadam sententia. n. 84.

Explicatur sententia auctoris. n. 85.

An Episcopus possit dare hanc licentiam religiosis non exemptis? referatur quadam sententia. n. 86.

Explicatur sententia auctoris. n. 87.

An non solus Prælatus, sed eius vicarius tenens possit? n. 88. Postea inuenies alia summaria.

72 Secunda excommunicatio contenta in cap. 2. ne clerici, vel monachi. in 6. est contra professos accedentes ad quævis studia, nisi à solo Prælato cum consilio conuentus, vel maioris partis, eiusdem licentia primitus obtenta; quæ excommunicatio triplicem petit conditionem, vt incurrat. Prima est, vt sit religiosus profusus. Secunda, vt accedat ad quævis literarum studia. Tertia, vt is accessus sit absque licentia Prælati, cum consilio conuentus, vel maioris partis; quæ omnes ex ipso contextu constant. Quartam conditionem addit Armilla verbo excommunicatio. casu 5. §. fin. nempe, vt religiosus ille abeat, habitu dimisso; & refert pro se Caiet. in sum. eodem verbo. cap. 6. Sed hoc non est verum, quia textus eam conditionem non petit in hac excommunicatione, sed in prima excommunicatione ibi inflicta, de qua hucusque egimus, & in tertia, de qua agemus à num. 89. & in ea tertia excommunicatione loquitur Caietanus; quare falsò allegatur. Et ideo incurtere huc religiosum, etsi habitum non deponat, docent Anchar.

eo. cap. 2. in fin. & ibi Francus §. DD. num. unico. vers. in ea glos. in fine.

Nec requiritur, vt studia sint aliis prohibita; sed incurret religiosus adiens ad studia aliis permilla, vt canonum, & Theologie, absque prædicta licentia, quia textus expressè dicit, ad quævis studia. Atque ita docent Archidia. eo. cap. 2. num. 2. Ancharan. num. 1. Ioann. Andre. statim in principio. Dominic. in princ. num. 7. Francus in princ. num. 3. D. Antoninus 3. part. tit. 24. cap. 53. Rosell. verbo excommunicatio. 1. casu 16. num. 5. Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 25. num. 55. initio. Caietan. sum. verbo excommunicatio. cap. 61. Nauarr. sum. e. 27. n. 133. & omnes allegandi.

Ex prima conditione videtur deduci, non incurtere hanc excommunicationem religiosum Societatis I s v, qui post vota biennij, quibus nouitius esse definit, sitque verus religiosus, absque legitima licentia adit studia, quia non est professus. Immo videtur nec incurtere professus sic adiens, quia in Societate I s v non est congregatio aliqua conuentus, & in nullo casu eius consilium petitur, nec ad it congregatur. At existimo vtrumque incurtere. Ducor, quia mens illius textus fuit excommunicare religiosos veros, qui absque licentia recedere à conuentu nequeunt, vt constat ex proœmio, ibi; vt periculosa religiosis euagandi materia subtrahatur. Quare dum postea solos professos excommunicat, intelligit nomine professorum eos, qui verè & propriè religiosi sunt, ad excludendos nouitios, qui tales non sunt, explicuit, aut expressè, vel tacitè professor, quia tunc nulla vera religio erat, à Sede Apostolica cum solis votis simplicibus approbata. Non obstat etiam alia ratio, quia ei satisfies ex eis que num. 77. dicemus.

Secundò deducitur ex secunda conditione, non loqui eum textum, si religiosus locum alium adeat, vbi sunt intra suæ religionis claustrum studia; tunc enim non exigitur licentia, nisi proprij superioris inconsulto conuentu, etsi eò studendi causa petat: hoc enim est potius mutatio Cœnobij, quàm ad studium literarum profectio. Quare textus intelligitur de aduente studia, quæ extra suæ religionis claustrum sunt, quia tunc est profectio ad studium. Atque ita docent Ioan. Andre. Anchar. Dominic. Sylu. Caietanus, Nauarrus allegat. n. 73. Angel. verbo excommunicatio. 7. casu 27. n. 3. Tabien. verbo excommunicatio. 5. casu 23. initio. Ledesim. 2. part. 4. quest. 2. 6. art. 2. in excommunicationibus non referuatis, casu 25. Azor lib. 12. in sum. moral. cap. 13. quest. 5. casu 16. vers. de altera excommunicatione. Suar. 5. tom. 3. part. dist. 23. sect. 4. num. 39. Sayro de censur. lib. 3. cap. 33. num. 21. Atque idem dicendum est, si adeat religiosus alium suæ religionis conuentum, ex eo aditurus studia, quæ extra conuentum sunt; quia tunc immediatè non datur licentia eundi ad studium, sed ad alium conuentum: quamuis missio finis sit studium. Et ita textus intelligitur, quando datur licentia eundi ad studia extra claustrum existentia, extra illud manendo, quia tunc propriè est accessus ad studia. Ita docent Ledesim, & Suarez ibidem. At dubium restat, an si in vtroque casu religiosus ille absque licentia sui superioris adeat alium suæ religionis conuentum causâ studendi in studiis intra, vel extra mansurus tamen in conuentu, incurrat hanc censuram? quia DD. prædicti id non satis explicant; & clarè explicant multi ex illis non esse necessariam prædictam licentiam Prælati cum consilio conuentus, sed fat esse solius Prælati in his casibus. Sic loquitur Caietan. quem reliqui moderniores citati sequuntur; & licet alij antiquiores allegati hoc non explicant, sed dicant eum textum procedere in profectioe ad studia extra claustrum constituta: at cum textus excommunicationem infligat, & petat licentiam eundi ad studia obtineri à Prælato cum consilio conuentus, possunt intelligi, vt tum ad petendum hoc conuentus consilium, non habeat locum decisio illius textus, vt

reliqui

reliqui auctores moderniores loquuntur; etsi res hæc manet anceps, quando nulla licentia petita religiosus ille abiret. Sed existimo mentem horum DD. esse, hunc non incurtere. Ducor, quia DD. antiqui allegati absolute docent, textum intelligi de studiis extra claustrum sitis, & non est, cur eorum sententia ardeat, vt intelligatur solum de non necessaria consilij conuentus petitione; & licet alij DD. de hac sola loquantur; at eorum ratio probat aperte hunc non incurtere, quia textus petit accedere ad studia sine licentia, vt excommunicationi illi sit locus. Quæ verba, tanquam in materia penali, & petente accessum temerarium, sunt in tota sua proprietate intelligenda (vt diximus num. 40.) Cum ergo prædicti DD. eam suæ doctrinæ rationem assignent, quod profectio hæc non sit propriè ad studia, sed ad alium conuentum, sequitur, proficiscentem absque licentia non incurtere, quod eius accessus non dicatur propriè profectio subiecta excommunicationi in illo textu statuta.

76 Sed quid si religiosus adeat studia eiusdem loci, in quo commoratur, & maneat extra claustrum? Palud. 4. dist. 18. quest. 3. art. 3. num. 42. dicit non esse necessariam conuentus consilium, quando ad scholas eiusdem oppidi eundem esse; sed textum loqui de scholis alibi sitis. Et idem docet Sayr. de censur. lib. 3. cap. 33. num. 20. sed neuter explicat, si id habeat verum, etsi religiosus debeat manere extra claustrum, nec an incurrat, si nulla licentia petita vadat. Verum ex eorû doctrina id colligitur, vt quod atinet ad eius textus decisionem, non sit necessarium conuentus consilium, etsi aliunde possit necessarium esse, nec incurrat excommunicatio ex aditu absque vlla licentia, cum dicant, textum loqui de scholis extra id oppidum sitis. Et fundamentum eorum dicunt esse, quamuis id non explicant, quod non dicatur accessus ad studia. Et ita credo hunc non incurtere, quia textus videtur expressè loqui de profectioe aliò causâ studendi.

77 Nec decisio huius textus procedit in his religionibus, in quibus licentia proficiscendi ad habitandum extra claustrum, non pendet ab immediato conuentu Prælato, sed à sola Prouinciali, vel Generali facultate; tunc enim adiens studium, ex sola huius superioris facultate, inconsulto conuentu, non incurrit, quia textus ille eo. cap. 2. de solo immediato conuentu Prælato loquitur, vt bene docent Archidia. ibi. num. 5. Ioan. Andr. num. 2. fin. Anchar. num. 2. notat. 2. Dominic. ibi. in princip. num. 8. & 9. Franc. in princ. num. 3. D. Antoninus 3. p. tit. 24. cap. 53. Rosell. verbo excommunicatio. 1. casu 16. num. ult. Tabien. verbo excommunicatio. 5. casu 23. quest. 5. num. 6. & constat ex illis verbis textus; nisi à suo Prælato, cum consilio sui conuentus. Nam Generalis, aut Prouincialis, non dicitur propriè habere conuentum; ac proinde solam eius potestatem, vt indigeat ad hanc licentiam concedendam consilio conuentus, restringit. Item, quia solam immediati Prælati conuentus potestatem voluit textus in hac licentia concedenda coarctare, vt in speciali hoc casu indigeat sui conuentus consilio, quod habitare extra conuentum sit res ardua, & ad coarctendam religiosorum propensionem ad habitandum extra conuentum ex hac causa. Et ita hanc partem sufficienter Caietanus, Nauarrus, Azor, Suar. ea. sect. 4. num. 36. & 37. Sayro allegat. num. 75. Vndè rectè colligit Suar. eo. num. 37. vbi iuxta religionis constitutiones non potest immediatus Prælatus hanc facultatem concedere cum consilio conuentus, eam potestatem huius licentia concedendæ non concedi in eo textu; quia textus non intendit horum Prælatorum facultatem augere, sed potius coarctare, vt si eam habeant, nequeant illa vti absque sui conuentus consilio.

78 Sed prædicti DD. non explicant, an quando licentia eundi ad studia extra claustrum, pendet à solo Prouinciali, vel Generali, si religiosus absque omni licentia

ea studia adeat, incurrat hanc excommunicationem. Et vt generalius dubium proponatur, potest generaliter dubitari, an quoties aduendi licentia non est sufficiens, incurrat religiosus. Potest autem non esse sufficiens, vel ex defectu potestatis in concedente, quia iuxta constitutiones religionis, non potest Prælatus immediatus cum conuentu consilio, sed habito consensu, & impetrata est à Prælato immediato, petito consilio conuentus non consentientis, sed contradicentis; vel pendet licentia à solo Prouinciali, vel Generali, & obtenta est à solo immediato Prælato cum consilio conuentus; vel pendet licentia à Prouinciali, vel Generali, non solis, sed cum consilio, aut consensu conuentus, & obtenta est à solo Prouinciali, vel Generali, absque conuentus consilio, vel consensu. Secundò, potest esse licentia insufficientis, eo quod subrepticia fuerit, nempe dolo, aut metu inculso impetrata. Tertiò, potest nulla profusus obineri licentia; sed id contingit in religionibus, in quibus Prælatus immediatus cum conuentu eam concedere non potest, aut non cum solo consilio conuentus; in quo casu loqui textus dixere auctores num. præced. allegati. Neminem inueni in latè disputantem; sed solus Suarez ea. sect. 4. num. 37. fin. tractat, quando Prælatus monasterij immediatus, cui iuxta religionis constitutiones, non permittitur huius licentia concessio, sed referuatur Prouinciali, aut Generali, an si de facto eam concedat cum sui Capituli consilio, incurrat religiosus hanc censuram virtute eius licentia studia adiens? Et respondet, hanc licentiam sufficere ad vitandam hanc censuram, quamuis non sufficiat, vt accessus ad studia legitime fiat. Duciturque, tum quia seruatur forma præscripta in eo. cap. 2. in huius licentia concessione, ac proinde, cum canon ille non violetur, minimè eius pena incurretur. Tum etiam, quia saltem sufficit, ne possit dici temeraria eius canonis violentio, quod canon ille ad incurrandam hanc censuram petit.

79 Sed in contrarium valde urget, quia si textus in hac ferenda censura innatur solus forma in eo contentæ, & non potius defectu legitime licentia, quando solus Prouincialis, aut Generalis esset dare hanc licentiam, religiosus adiens studia absque omni profusus licentia, liberaretur hæc excommunicatione, quia forma in eo textu præscripta non habet locum in hoc casu, vt diximus num. 77. ac proinde ea forma non violatur. Quod si in hoc casu incurrat defectu legitime licentia, incurretur quoque in omnibus profusus num. præced. siquidem absque licentia abiit religiosus ille; perinde enim est absque licentia aliquid fieri, & fieri absque licentia valida, vt impetrata dolo, aut metu, aut à non potenti concedere; vt inire matrimonium cum consanguinea absque dispensatione potentis eam concedere, aut subreptitia, eodem modo subiacet excommunicationi Clement. 1. de affirm. & consanguinit. quando ignorantia non excusaret, ac inire absque omni dispensatione; & perinde est contra paupertatis votum, si religiosus scienter donet, cum licentia non potentis eam concedere, sicut si donet absque omni licentia. Secundò, quia, vt diximus eo num. 77. textus eo. cap. 2. nõ vult minorem, minùsve legitimam licentiam, vt religiosus ad studia extra claustrum vadat, quom iure, & attentis religionis constitutionibus desideratur; sed potius, quando iuxta illa sufficiebat solus Prælati immediati licentia, id restringit, petique simul conuentum consilij, vt maturius licentia illa consideretur. Atque ita textus duo videtur decidere. Prius est, ne religiosus absque legitima licentia adeat, ne detur materia vagandi. Posterius, quando ea licentia concessio spectat ad solam immediatum Prælatum, ardeat eius facultatem, iuber quoque conuentum consulendum, & sic licentia est inualida, vel religiosus is ignorat hanc excommunicationem. Tandem, quia satis temeraria est eius canonis

M 4

violatio,

violatio, quando, non bona fide, sed sciens licentiam illam esse illegitimam religiosus virtute illius studia petit; sicut temerarius esset, qui conscius dispensationis irritæ conlangueam virtute illius duceret in vxorem. Et ideo existimo in omnibus casibus num. præced. propositis incurri hanc excommunicationem, quando bona fides non excusaret religiosum. Quod si opponas, id aduersari dicitis num. 75. vbi tradidimus, religiosum absque licentia migrantem in alium sui ordinis conuentum causâ studendi intra, vel extra claustrum, non incurrere hanc censuram; nam in eo casu vadit similiter absque licentia. Sed respondeo, displicere esse rationem, quia textus non excommunicat quamcumque professionem absque licentia superiorum, sed professionem ad studia extra claustrum sita: at quando religiosus adiit alium conuentum causâ studendi, siue intra, siue extra claustrum, habitando tamen in suo conuentu, probauimus eo num. 75. non esse propriè professionem ad studia; & ideo iure optimo diximus non subiacere illam hanc excommunicationi.

80. Dum autem petit textus eo. cap. 2. licentiam obtineri à Prælo cum consilio conuentus, vel maioris partis illius, dubitari merito poterit, quid intelligat per eam disunctionem, vel maioris partis eius. Suar. 5. tom. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 37. ait, per eam disunctionem indicari, non esse opus totum conuentum ad consilium petendum cogere, sed satis esse maiorem eius partem, & hoc ex vi illius textus, nisi constitutiones religionis amplius petant; & potest id probari, quia hoc modo non intellecta superflua esset ea disunctio, cum iure statutum sit, factum à maiori conuentus cuiuscumque parte; dici à toto conuentu fieri. cap. 1. & cap. finali de his, que sunt à maiori parte. At in literis Apostolicis nec vna littera superflua esse debet, quin aliquid operetur, vt probauimus lib. 3. de mar. disp. 26. num. 6. At existimo non sufficere conuocare maiorem partem conuentus, sed totum conuocandum esse ad consilium petendum, & eam disunctionem postquam esse maioris declarationis gratiâ ad explicandum, ita conuentum totum conuocandum esse, vt non sit necessarium totius conuentus beneplacitum, sed sufficiat maioris partis; quamuis enim ea disunctione non addita, sic intelligeretur prior pars, quia tamen in aliquibus casibus non sufficit maior pars, nec quisquam putaret hunc casum esse ex illis, eam disunctionem addit textus; & quandoque verba in priuilegiis nihil nouum præterius commune inducere, sed ad pacandas conscientias, rémque magis explicandam apponi, probauimus lib. 2. de mar. disp. 37. num. celt. ad vltimum. Ducor autem ad hoc, quia cum valde extraordinarium sit in religionibus, quando conuentus consulendus est, non totum, sed maiorem partem cogi, idque grauibz caterorum non coactorum querelis expositum, sitque contra religionis stylum; non est credendum Pontificem in hoc casu voluisse id inducere. Et huius sententiæ expressè est Monachus eo. cap. 2. n. 2. vbi explicans eam particulam, vel maioris partis, sic ait sunt enim paria, quod fiat à toto capitulo, vel maiori parte. c. 1. & c. fin. de his, que sunt à maiori parte. ac proinde censeo eam disunctionem esse expressionem maioris partis.

81. Rursus circa eandem partem dubium est, an sufficiat audire consilium conuentus, sitque liberum Prælo, illud non sequi. Quibusdam placet, satis esse audire consilium, quia textus expressè dicit, cum consilio conuentus. At quando consilium desideratur, satis est, illud petere, & expectare, nec opus est, illud sequi, vt ex multis probauimus lib. 1. de mar. disp. 34. num. 24. Ita docent Franc. eo. cap. 2. in fine. num. 3. & 5. & Probis ibi ad detractionem à Monachum. n. 1. Auctrius decisione Tholosana 271. Item, an valeat licentia. num. 2. Suar. 5. tom. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 37.

82. Cæterum, quamuis hoc satis probabile sitat probabilis existimo, requiri consilium maioris partis con-

uentus, quia quoties consilium petendum est ab aliquo tanquam à collega, & particeps officij, est illud necessarium sequendum; & in hoc casu non esse differentia inter consilium, & cõsentium, vt probauimus lib. 5. cap. 4. n. 65. At conuentus est collega, & particeps officij Prælati in rebus arduis exequendis, vt probauimus ibi. num. 64. qualem reputat hanc textus eo. cap. 2. Præterea, quia nisi consilium explicetur in eo textu, vt importet consensum, nõ potest disunctio illa, vel maioris partis, commode explicari; nam, vt probauimus num. præced. ea disunctio nihil noui addit. Sed idem est dicere, cum consilio conuentus, & cum consilio maioris partis; ad si consilium merè consilium importet, & totus conuentus ad eius consilium audiendum cogendus sit, non sufficere consilium maioris partis, sed totius conuentus. Quare sensus est, vt vnâ cum Abbate consentiat quocumque totus conuentus, vel maior eius pars. Et ideo hanc partem sustinet decisio illa Tholosanæ Capellæ allegata num. præced. Palud. in 4. disp. 18. quest. 3. art. 3. num. 42. eam rationem reddens, quia sicut nequit Abbas sine assensu conuentus rem notabilem ad tempus non modicum alienare, ita nec personam. Nauar. sum. c. 27. n. 135. Sayr. de censur. lib. 3. c. 3. n. 20.

Præterea, nec deciso textus eo. cap. 2. locum habet in 83 Prioribus, qui sunt extra conuentum, quia illi studia adeant, sufficit licentia solius Abbatis. Ita Palud. num. præcedenti allegatus.

84. Demum superest duplex difficultas. Prior est, an ipse monasterij Prælati adiens studia absque sui superioris licentia, incurrat hanc censuram? Affirmant quidam, & probant, quia textus eo. cap. 2. dicit, nisi à suo Prælo licentiam obtineat. At Prælati hic habet Prælatum se superiorem. Item, quia quamuis hæc constitutio tanquam pœnalis videatur restringenda, at cum fauorem animæ respiciat, vt periculosa religiosis euagandi occasio subtrahatur, est potius amplianda, vt de similibz constitutionibus pœnalibus probauimus lib. 7. de mar. disp. 9. num. 8. Tandem, quia in pœnalibus nomine monachorum venit etiam Abbas, vt notatur à DD. cap. fin. de sismonia. Et ideo hanc partem sustinet Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 25. num. 55. quest. 1. & in hanc magis inclinat, quamuis dubius, Francus eo. cap. 2. in principio. num. 5.

At frequentissima, & probabilior opinio sustinet, 85. eum non incurrere, quia apertè textus eo. cap. 2. loquitur de subditis habentibus proximum, & immediatum conuentus Prælatum, vt colligitur ex his verbis, à suo Prælo cum consilio sui conuentus; & per hoc cessant rationes contrariæ. Et hanc tenet Archidia. eo. c. 2. num. 5. & ibi Ioan. Andreas num. 2. & 3. Anchar. num. 2. not. ab. 3. Dominie. in principio. num. 9. Roel. verb. excommunicatio. 1. casu 16. num. 24. D. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 53. Aufser. decis. Tholosan. 271. Item, an valeat licentia. num. 3. Angel. verbo excommunicatio. 7. casu 27. num. 4. Tabien. verbo excommunicatio. 5. casu 23. quest. 5. num. 6. Nauar. sum. cap. 27. num. 135. Suar. tom. 5. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 38. Azor. tom. 1. insu. moral. lib. 12. cap. 13. quest. 5. casu 16. fine. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 33. num. 22. vbi iure optimo dicit idem sententiam de alio superiori, qui vicem Abbatis tenet in conuentu, & est verè Prælati illius; quia eadem est ratio.

Posterior difficultas est, an Episcopus possit concedere regularibus hanc licentiam eundi ad studia? Quæ difficultas solùm procedit in religiosis non exemptis; quippe respectu exemptorum constat, Episcopum nullam habere iurisdictionem, nec esse eorum Prælatum. Et communis sententia affirmat, Episcopum non posse abque Abbatis consensu concedere hanc licentiam, quod textus eo. cap. 7. loquatur de immediato Prælo conuentus (vt probauimus num. 77.) qualis non est Episcopus. Et ita docent Glossa eo. cap. 2. in casus positionis, & ibi Ioan. Andre. num. 1. Archidia. num. 3. Anchar.

num. 1. Ansb. 1. Dominie. in princip. n. 8. Francus in princip. num. 3. D. Anton. 3. part. tit. 24. c. 53. Tabiena verbo excommunicatio. 5. casu 23. fine. Sayr. de censur. lib. 3. c. 3. num. 23. & explicat Tabien. & Sayr. etiam circa monasteria non exempta, & Tabien. eo. cap. 33. in. ait, nec sufficere licentiam Episcopi eam consilio maioris partis conuentus.

87. At Syluest. verbo excommunicatio. 9. casu 25. num. 55. 2. ait esse ab omni ratione alienum, negare Episcopo potestatem huius licentiæ concedendæ in monasterijs non exemptis, cum ipse superior immediato Prælo sit, nec oportet verba textus ad immediatum Prælatum restringere. Et iure optimo hoc ait; nam (vt diximus num. 77.) est textus eo. cap. 2. loquatur de immediato conuentus Prælo, id vtique est, quatenus coarctat eius potestatem, vt consilio conuentus indigeat, non verò, vt aliis superioribus mediatis eam potestatem denegat, nec vt respectu illorum necessarium sit conuentum consili, quando iuxta religionis constitutiones eam dare possent. Et ideo dicendum est, consulendas esse eius religionis non exemptæ constitutiones, & vsum, & si iuxta illa possit Episcopus, non obierit decisio huius textus, nec vllatenus eius potestatem coarctabit, cum solius immediati Prælati potestatem restringat.

88. Id demum obseruandum est, dum textus eo. c. 2. petit consensum Prælati cum conuentus consilio ad hanc licentiam concedendam, nomine Prælati intelligere, non tantum ipsum Abbatem, sed etiam eius locum tenentem, qui verè est illius religionis Prælati, vt bene notat Archidia. num. 2. Ioan. Andre. Dominie. Franc. D. Antonin. Tabiena, eo. casu 23. fin. Sayro allegat. n. 86. quia ille gerit in omnibus Prælati vicis, & toraque eius potestate gaudet.

SVM MARIVM.

Quæ conditiones petantur, vt Doctor, siue Magister doceri, vel in scholis retinens religiosus audientes medicinam, vel leges, incurrat excommunicationem? n. 89.

An desideretur, vt religiosus ille audiat, dimisso habitu? numero 90.

Quid si audiens non sit religiosus, sed Sacerdos secularis, & an constitutio pœnalis noua loquens in vno de casibus iure antiquo equiparari extendatur ad alium casum? n. 91.

An qui non sunt Doctores, vel Magistri, incurrant docendo, vel retinendo prædictos religiosos? n. 92.

An ij incurrant doctores, quamuis non retineant, vel è contrâ? num. 93.

An exigatur doceri in scholis, aut in eis, & non exiit à retinendi n. 94.

An incurrat Magister, si norit religiosum in domo propinqua audire? n. 95.

Quid intelligatur nomine Magistri, & quid nomine Doctores? num. 96.

Quid intelligatur per retentionem? n. 97.

An possit, & debeat, vi expellere religiosum nolentem? n. 98.

An debeat à lectione desistere, nolente religioso exire? n. 99.

Quæ ignorantia excuset Magistros ab hac censura? n. 100.

Postea inuenies summaria, quæ desiderantur.

89. Tertia excommunicatio infligitur eo. c. 2. ne clericus, vel monachus in 6. est in Doctores, siue Magistros, qui religiosos habitu suo dimisso leges, vel Physicam audientes, scienter docere, aut in scholis suis præsumpserint retinere. Quare, vt optimè aduertit Caietan. summ. verbo excommunicatio. c. 61. fin. quatuor conditiones petuntur ad hanc excommunicationem contrahendam, duæ ex parte religiosorum, nempe, vt audiant leges, vel Physicam, id est, medicinam, & vt audiant habitu dimisso; & alia duæ ex parte Doctorum, seu Magistrorum, nempe, vt scienter, & præsumptuose tales religiosos doceant, vel retineant.

Hinc deducitur primò decisio eius questionis, an 90. DD. hi incurrant, quando religiosus audiens habitum non dimisit? Nam Glossa eo. c. 2. verbo dimisso, ait incurrere, quia participant in crimine, ob quod ille religiosus excommunicationem incurrit; eo enim ipso quod medicinam, vel leges audit, etiam habitu retento, contrahit excommunicationem contentam c. final. ne clericus, vel monachus. Ergo & Doctores, siue Magistri participantes docendo cum religiosis in hoc crimine, incurrent quoque hanc censuram. super. vers. in 2. ver. questione. & c. si concubina, de sententia excommunicationis. Vnde ait Glossa, hanc excommunicationem potius esse declarationem iuris veteris, quam nouum casum continere, atque eos incurrere, eo quod in crimine cum criminoso participet, docent quoque Archidia. eod. c. 2. num. 7. Ioan. Andre. num. 6. Francus ibi. 5. Doctores. num. vnic. vers. in ea gloss. ut sine. Dominicus eodem §. num. 2. Aftens. 2. part. sum. lib. 7. tit. 2. art. 2. casu 37. Rosella verb. excommunicatio. 16. casu 26. num. 5. fine. Syluester verbo excommunicatio. 9. casu 26. num. 56. quest. 1. Quare dum petit textus, vt religiosus habitu dimisso audiat, dicunt Archidia. Dominie. & Francus suppleendum esse, maxime, vt præcipue hic casus includatur non excluso alio, nimirum, quando habitu retento audit. Cæterum omnino tenendum est, Doctores, siue Magistros non incurrere hanc excommunicationem, si religiosus habitu retento eas facultates audiat, quia (vt diximus num. præced.) textus expressè petit religiosus habitu dimisso audire; & ad libitū dicitur absque fundamento aliquo hanc non esse nouâ excommunicationem, vel suppleendum esse, maxime. Et ideo hanc partem sustinet Caietan. in sum. verb. excommunicatio. c. 61. fine. Tabiena verb. excommunicatio. 5. casu 23. quest. 3. n. 4. Nauar. summ. c. 27. num. 134. Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 23. sect. 4. num. 36. Dixi autem non incurrere hanc censuram, quia verè incurrent excommunicationem latam dicto c. super. & c. si concubina. eo quod religiosus, etiam habitu retento eas facultates audiens, excommunicatio ni lata c. fin. ne clericus, vel monachus. subiacet; ac proinde Magister docendo, vel retinendo cum, tanquam participans in hoc crimine, incurret excommunicationem latam eo. super. & c. si concubina. contra participantes cum excommunicato in eodem crimine. Et ita bene docent Tabiena, Nauar. & Suarez ibid. Et in hoc bene dixerunt Doctores allegati pro priori sententia; sed minus bene utramque excommunicationem cõfundunt, cum, quando religiosus habitum dimittit, Magistri docentes, vel retinentes semper hanc excommunicationem incurrant, nec quidquam referat ad excommunicationem, an religiosus ille denunciatus sit, nec ne. Immo, quamuis religiosus nullam excommunicationem incurrat, excusante illum inuincibilis ignorantia, Magistri non ignorantes incurrent hanc excommunicationem, vtperque quo nullatenus pendet ab excommunicatione per religiosos contracta. At verò excommunicationem latam d. c. super. & d. c. si concubina. contra participantes in crimine, non incurrit Magistri, nisi postquam religiosus ille audiendo excommunicationem incurrit, vt farentur omnes DD. allegati, cum antea non verè participet in crimine cum excommunicato. Immo, vt bene ait Suarez ea. sect. 4. num. 41. fin. oportet, vt religiosus ille iam de excommunicatione denunciatus, quia (vt probauimus lib. 7. de mar. trim. disp. 48. num. 3.) participans in crimine cum excommunicato, non ligatur ea excommunicatione, nisi participet cum illo, postquam proprio nomine denunciatus sit. Quare bene ait Tabiena eo. num. 4. quest. 3. si religiosus has facultates audiat habitu retento, Magistros docentes, vel retinentes vnica excommunicatione ligari, nempe, lata eo. super. & c. si concubina. quod participet in crimine cum illo (intelligi, si iam religiosus ille denunciatus sit.) Quod si audiat habitu dimisso, incurrent duplicem, alteram, eo quod participet in crimine, alteram autem quod doceant, vel retineant religiosum

gionum habitu dimisso audientem leges, vel medicinam, contra decisionem d. cap. 2.

91 Secundò deducitur, quid dicendum de Magistris docentibus leges, vel medicinam facerotes seculares. Videtur enim hanc excommunicationem incurere, quia quamvis in hoc c. 2. de solis religiosis has facultates audientibus mentio fiat: at c. finali, ne clericis, vel monachis, aequè excommunicantur religiosi, ac sacerdotes seculares scientiam audientes. At constitutio noua, etiam penalit, loquens in vno de casibus æquiparatis iure antiquo, debet extendi ad alterum, in quo est eadem ratio, vt optimè docet Glossa. c. si postquam, verb. prouisione, de elect. in 6. & l. si quis seruo, verbo extendatur, C. de furtis. Sed dicendum est, non incurere, quia textus eo. c. 2. solos Doctores excommunicat, qui religiosos audientes has facultates docent, vel retinent. Non est ergo extendenda ad eos, qui docent presbyteros seculares, quia, etsi secundum certam qualitatem ius aliquod æquiparet duo extrema, aliud ius loquens postea de altero ex illis extremis in casu non æquiparato, non extenditur ad aliud, vt tradunt Gloss. c. constitutionem, verbo prorogamus, de regularibus in 6. & reg. qua. à iure, verbo qua. à iure, de regul. iuris, eodem lib. & c. 5. verbo declaramus, ne clericis, vel monachis, eod. lib. vbi etiam Dominicus num. 7. Francus num. 3. & ita idem Franc. d. c. 2. §. Doctores, n. unico, notab. 1. Tabien. verbo excommunicatio, 5. casu 23. q. 5. n. 6. fine.

92 Tertio deducitur, alios, qui non sunt Doctores, siue Magistri, retinentes etiam positum cooperando, vel non compellentes, cum ex officio teneantur, religiosos, qui dimisso habitu prædictas facultates audiunt, non incurere hanc censuram, quia solos Doctores, siue Magistros docentes, vel retinentes textus excommunicat; & ita bene docet Suar. ea. sect. 4. num. 41.

93 Quarto deducitur, Doctores, siue Magistros docentes, quamuis non retineant in suis scholis huiusmodi religiosi, incurere hanc censuram, & e contra si retinent, quamuis non doceant, quia textus eo. c. 2. diffinitiuè petit docere, vel retinere; & ita bene docet Suarez ea. sect. 4. n. 40. & 41.

94 Similiter incurrent, si doceant sine in scholis, siue extra, non tamen incurrent, si non docentes retineant extra scholas, quia textus eo. c. 2. excommunicat absque limitatione aliqua docentes; at quoad retinentes petit, vt in scholis suis retineant. Atque ita docent Archidia. eo. c. 2. num. vlt. vers. sciencier, & ibi Ioan. Andre. n. 3. Dominici. ibi. §. Doctores, n. 2. Franc. eod. §. num. vnic. vers. vltimo, notab. 1.

95 Non autem incurrent Magistri docentes, quamuis norint religiosos in domo scholis propinqua audire, tum quia inhibere nequeunt, ne in domo illa sint; tum etiam, quia ad illos instruendos nec principaliter, nec incidenter intendunt. Sic Gloss. eod. c. 2. vers. retinere, & ibi Ioan. Andre. sine. Archidia. ibi. ad finem, vers. in scholis. Monachus num. 4. Probis in additionibus ad ipsum num. 3. verbo non potest. Domin. ibi. §. Doctores, num. 3. Franc. eo. §. ad finem. Holtien. summ. 2. part. lib. 7. tit. 2. art. 2. casu 37. Rosell. verb. excommunicatio. 1. casu 16. num. 6. Syluester verb. excommunicatio. 9. casu 16. n. 5. 7. q. 2. Tabien. verb. excommunicatio. 5. casu 23. q. 4. n. 5.

96 Sed dubitabis primò, quid nomine Magistri, & quid nomine Doctores in eo. c. 2. intelligatur. Suarez d. sect. 4. num. 39. & 41. ait, non intelligi idem nomine Magistri, & Doctores, sed Magistri nomen ad officium docendi refertur, Doctores autem ad gradum; atque ita dicit, non oportere retinentem in scholis fungi munere docendi, sed satis esse, si Doctores eius Academiae gradum obtinuerit. Ceterum hoc non credo, sed existimo idem importare vtrumque nomen, atque ita Doctores appellari Magistros docentes; quare si hoc munere non fungantur, minimè incurrent hanc censuram, quamuis Doctores gradu insigniti sint, retinendo in scholis prædictos religiosos. Quod mihi persuaduo. Primò, quia textus eo.

c. 2. ait, Doctores quoque, siue Magistri, quæ dictio, siue potest declaratiuè (vt ita dicam) intelligi, vt indicat ibi Dominici. §. Doctores, num. 1. Quare in dubio sic videtur intelligenda, vt constitutio hæc penalit magis restringatur. Secundò, quia textus dicit, aut in scholis suis presumpserint retinere. At scholæ non dicuntur proprie insignitorum Doctores gradu, sed Magistri munere fungentium. Tandem, quia communiter DD. idem videtur intelligere nomine Magistri, & Doctores, vt Gloss. eo. c. 2. in casu positione, vbi sic ponit summam casus illius in textu contenti. Doctor, qui religiosum admittit in auditorio suo est excommunicatus. & Ioan. Andre. eo. c. 2. initio, Anchar. ibi. initio, Dominicus ibid. Franc. §. Doctores, inii. Caietan. sum. verb. excommunicatio. c. 61. initio, & sine. Nauar. sum. c. 27. n. 134. solius Doctores meminere explicantes hunc casum tacito Magistri nomine, quasi sentientes Doctores nomine intelligi docentem; & proinde idem esse Doctorem, & Magistrum.

Secundò dubitabis, quid intelligat textus per illam particulam, retinere. Respondeo, retinere esse concurrere posituè, siue rogando, siue consulendo, siue defendendo sua autoritate, & fauore, vel violentialiqua; quando autem adesse sola negatio, id est, non expellere, non diceretur retinere, nisi Magister ille esset Rector Vniuersitatis, cui ex officio incumberet expellere, vt DD. communiter tradunt in materia de restitutione, dum explicant casus, in quibus incurrit obligatio restituendi propter adus negatiuos iniustitiz; atque ita bene docet Suarez ea. sect. 4. num. 41.

Tertio dubitabis, quid possit ac debeat Magister, si dum publicè docet, norit adesse religiosum habitu dimisso audientem has scientias. Quidam docent, posse, ac debere vi expellere nolentem exire, quia dum textus eo. c. 2. iubet, ne Magister hunc doceat, aut in scholis retineat, dat ei consequenter vi expellendi facultatem, quando id ad exitum desideratur, argum. ex c. veniens, de sent. excommunic. vbi liberatur excommunicatione expellens vi clericum excommunicatum perturbantem diuina officia. Et ita docent Glossa eo. c. 2. verb. retinere, & ibi Archidia. sine. Ioan. Andre. sine. Dominici. §. Doctores, num. 3. fin. super gloss. verb. per hanc. Franc. eodem §. fin. Astenf. 2. part. summ. lib. 7. tit. 2. art. 2. casu 37. Rosella verb. excommunicatio. 1. casu 16. num. 7. Syluester verb. excommunicatio. 9. casu 26. num. 57. quasi. 3. limitans citra sanguinis effusionem, aut percussione. Tabien. verb. excommunicatio. 5. casu 23. q. 4. num. 5. Armilla verb. excommunicatio. casu 53. sine. Quamuis autem hoc sit probabile, verius esse credo, non integrum esse Magistrum eam vim inferre, nisi Rector sit Vniuersitatis, aut aliunde iurisdictione hac præditus, quia hoc publicè potestatis est, quali non fungitur Magister ex solo docendi officio: nec textus ille cap. 1. hanc vim concedit, sed solum interdicit, ne religiosum illum doceat, aut retineat concurrente posituè, aut quando iurisdictionem habet, concurrente negatiuè, vt diximus supra. præced. Nec est simile in casu eius cap. veniens, quia diuina officia celebrari nequeunt excommunicato non expulso: at doceri potest, eo religioso nolente exire, vt num. sequenti declarabimus; & ita docet Suarez ea. sect. 4. num. 40.

Quando autem adhibita diligentia, nequit religiosus expelli, dicunt omittendam lectionem, exiurumque de scholis Magistrum, ne hanc excommunicationem contrahat, sicut fieri debet excommunicato accedente ad diuina officia audienda, cum expelli nequit. Ita docent Gloss. Astenf. Rosella num. 8. Syluester, Tabiena, num. præcedenti allegati. At melius Suarez ea. sect. 4. num. 41. asserit, non teneri Magistrum desistere à suo munere, ne ille audiat, quia iam tunc non diceretur propriè cum docere, aut retinere, quod textus petit, sed tolerare & permittere, dum docet alios, sicut diximus num. 95. dum norit Magister religiosum ex domo scholæ vicia audire. Deinde, quia cum textus petat scienter hæc à Magistro prælati,

prælati, à fortiori petit voluntariè hæc fieri, scientia enim propter voluntatem perfectiorem desideratur.

100 Tandem cum textus eo. c. 2. petat ad hanc excommunicationem scientiam, & presumptionem, excusabit ignorantia, quamuis culpabilis sit, vt bene docet Suarez ea. sect. 4. num. 39. Limitat Francus eo. c. 2. §. Doctores, ad finem, dum modo non sit crassa. At dicendum est, etiam crassam, & spinam excusare, dummodo non affectatam, aut adeò crassam fit, vt possit dici ingens temeritas, vt diximus numero 43.

S V M M A R I V M.

Proposantur probantia religiosi non licere appellationem. numero 101. Explicatur, quando liceat religiosi secundum ius commune à correctione regule appellare. n. 102. An id liceat, siue iudicialiter, siue extraiudicialiter procedat religiosus Prælati? n. 103. An sit discrimen inter appellationem secularium, & regularium, & in causa correctionis, vel in alia? n. 104. An in appellatione, in causa correctionis, & in aliis casibus prohibitis sit necessarium exprimere causam, & in imperatione literarum exprimere causam condemnationis? numero 105. An ea expressio causæ sit de substantia appellationis, vel quid operetur? n. 106. Referuntur varia privilegia interdientia religiosi appellare. num. 107. Hæc privilegia conuenientissima sunt. n. 108. Qualiter intelligantur. Referuntur quædam sententia. n. 109. Explicatur sententia auctoris. n. 110. An religiosi integrum sit Prælatum recusare? n. 111.

101 QVÆSTIO vltima. Qualiter religiosi integrum sit à correctione suorum superiorum appellare, eòsue recusare. Et quidem loquendo de appellatione, videtur religiosi interdicitur ea nostram, de appellationibus, ibi. Non minus eam iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regule continetur, & institutionem ordinis corrigas, & castiges, & e. irreprehensibilis, eodem tit. in fin. ibi. Ne religiosi, cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra regularem Prælati sui, & Capituli disciplinam appellare præsumant. Idem habetur e. cum speciali in fin. eodem tit. Secundò, quia Tridentinum sess. 25. de regular. c. 4. præcipit, ne religiosi de suis conuentibus recedant etiam causâ superioris aduendi.

102 Sed, vt clarius procedamus, primò dicemus, quid iure communi, deinde quid attentis religionum privilegiis censendum sit. Et quidem, si solum ius commune attendamus, non est integrum religiosi appellare à correctione, & mandatis suorum Prælatorum legitime factis secundum regulares constitutiones; secus, quando Prælati regulares modum excedunt. Constat ex c. de Priore, de appellat. vbi Prior regularis, qui appellationi religiosi non datur, grauius puniri iubetur, ex c. licet, de offic. ordin. n. 17. vbi dicit Pontifex, quamuis in corrigendis excessibus sit appellationis reflexum interclusum, non esse sue intentionis remedium appellationis omnino excludere, quasi id concedat, vbi in correctione exceditur; & e. super quæstionem, vers. vlt. autem, de offic. delegat. ibi. nisi modum excedat, non licet appellare. Idem probatur ex c. ad nostram, de appellat. à conuasio sensu; & e. enim redditur ibi ratio, cur à correctione regulari non sit appellandum, ne regulari ab obseruantia regulari exorbitanti patrocinium exhibeat. Ergo à contrario sensu, quando non iniquè, sed iuste religiosus se tuetur contra Prælati excessum, integrum erit ei appellare. Et optimam rationem tradit Abbas eo. c. licet, num. 1. quod appellatio permittitur sit gratiã auferendi grauiamini. e. n. debetur, de appellat. At grauiamini minimè est, dum iuxta regularem disciplinam religiosus corrigitur, & castigatur. Secus autem vbi modus in ea præscriptus exceditur. Ergo in priori casu, non erit

locus appellationi, sed in solo posteriori. Nec obstant in contrarium adducta; quia textus illi denegantes regulatibus appellationem, loquuntur, quando modus regularis disciplinæ in corrigendo non exceditur, vt satis probatum est. Nec etiam obstat Tridentinum, quia, vt bene respondent Nauar. Azor, Sayro, Emmanuel fratrum allegandi, non interdicit Concilium appellationem ad superiorem, sed recessum à monasterio prætextu superioris aduendi. Et ideo hanc tenet Gloss. fin. c. ad nostram, de appellat. & ibi Innocent. num. unico. Holtien. num. 6. Anton. num. 6. Cardin. fin. Bald. num. 2. Abbas statim in princ. notab. 1. Præpositus num. 3. Alex. de Neuo num. 13. Franc. num. 3. Decius num. 1. Imola fin. Idem Gloss. eo. c. de Priore, verbo contempserit, & ibi Holtien. ad fin. Abbas mon. 6. Idem Gloss. d. c. licet, verbo interd. & ibi Abbas num. 1. & e. reprehensibilis, ad fin. de appellat. Idem Innocent. e. cum speciali in fin. eod. tit. Holtien. fin. Anton. fin. Franc. §. vlt. num. 4. Angel. verbo appellatio, num. 10. vbi Syluest. q. 7. n. 9. Atmill. num. 16. Tabien. quæst. 1. num. 11. Nauar. comment. 3. de regular. num. 51. & lib. 2. consiliorum in 1. edit. tit. de sententia, & re iudicata, cons. unico num. 6. & tit. de appellat. consil. 4. num. 1. & tit. vt lite pendente, cons. unico num. 8. qui titulus ponitur in additionibus post librum 5. & eo cons. vnic. vt lite pendente, n. 8. dicit, per hanc appellationem suspendi sententias, & censuras Prælati appellantis, in 2. eo. tit. de appellat. cons. 4. num. 1. & cons. 5. num. 6. Azor lib. 12. in fin. moral. c. 11. quæst. 8. Manuel de ordin. iudiciali. c. 13. num. 4. & q. regular. tom. 1. q. 29. art. 2. Sayr. claus. regia lib. 12. c. 17. & num. 38. & que ad 40.

Quidam temperant hoc modo, vt si Prælati regularis procedat iudicialiter, liceat semper ab eius sententia appellare, si verò procedat extra iudicium, & ad poenitentiam, seu processu regulari, non liceat appellare, nisi quando modum, ac regule metas in correctione excedit. Ita sentit videtur Gloss. finalis c. ad nostram, & ibi Holtien. num. 8. dum eam rationem reddunt, cur à correctione secundum regulam appellari nequit, nisi modus excedatur, quia correctio fit ad poenitentiam, & extra iudicij formam; quasi concedat semper appellationem, dum in forma iudicij procederet, nec in hoc versatur aliquod discrimen inter regulares, ac seculares. Et ita sentiunt Tancredus & Vincentius eo. c. ad nostram (vt eos refert ibi Abbas num. 7.) & idem sentiunt Host. e. cum speciali num. 8. de appellat. & ibi Ioan. Andre. num. 18. Anton. fin. Bellamer. num. 14. Franc. ibi. §. vlt. num. 4. At verius est, quoad hoc nihil distare inter vtrumque procedendi modum, sed siue iudicialiter, siue extraiudicialiter procedatur, integrum non esse appellare, quando superior non excedit regule limites, secus, quando illos transgreditur: quod textus eo. c. cum speciali, in fin. prohibet appellari in regularium causis, quatenus appellatio esset contra instituta regulæ. Ergo nullum est discrimen in hoc, sed licet bit in vtroque processu appellare, vbi ea instituta exceduntur; & in neutro licet bit illis non excessis. Item, quia vbi secundum instituta regulæ Prælati procedit, in neutro procedendi modo grauat. At ea excedens, in vtroque grauat: appellandi autem facultas grauiamini innotuit. Et ideo ita docent Abbas eo. cum speciali, §. finali, num. 3. & ibi Alexand. de Neuo num. 8. Præpositus sine.

Sed hinc inferes, nullum esse discrimen hodie inter regulares, & seculares, & inter correctionem, & alios processus, cum vtrique appellare valeant, dum grauantur, & neutri, dum non grauantur. Id fatetur Innoc. eo. c. ad nostram, num. vnic. & ibi Baldus in 2. Sed Holtien. eo. c. ad nostram, mon. 4. & 5. quem sequuntur Ioan. Andre. ibi. in fin. Anton. num. 6. Imola fin. reprehendit Innocentium, eo quod multi sunt casus in quibus grauantur regulares, in quibus religiosi minimè grauantur; quod non tam rigide modus iudicialis obseruandus sit aduersus regulares, quam aduersus seculares, vt constat ex c. qualiter, §. fin. de accusat. & e. per tuas, §. fin. de simonia. Verum optimè Abbas eo. c. ad nostram, num. 7. & 8. & ibi Alex. de Neuo num. 13.

num. 13. & 14. defendunt Innocentium, quia quamvis vera sit doctrina Hostiensis, quatenus air facilius granari secularis, quam religiosus, non obstat doctrina Innocentij, sed vtraque vera est; quia Innocentius in hoc solo air nullam inter vtroque constituit differentiam, quoad facultatem appellandi, quod ea solum vtroque concedatur, quando grauantur, cum quo stat sapies concedi secularibus, eo quod sapies granari possint. Nec etiam hodie dicitur esse differentiam inter vtroque, quoad hoc, quod si sententia etiam definitiua est notorio iure fulcita, non debet admitti appellatio, tam in secularibus, quam in regularibus, secus autem, ubi posset competere excusatio, aut non probatum probabo. Et idem tradit Abbas c. licet. num. 1. de offic. ordin.

105 Est tamen differentia quoad hoc inter causam correctionis, & alias, quod licet regulariter in appellatione a sententia definitiua, non fit opus exprimere causam, sed satis fit dicere, appello ab iniqua sententia. l. in fin. §. seg. ff. de appell. c. cum in Ecclesia. eo. tit. & c. eodem tit. in 6. At in appellatione definitiua in causa correctionis, & in omnibus aliis casibus, in quibus appellatio est interdicta, vt quoties committitur causa appellatione remota, est opus in ipsa appellatione exprimere causam grauaminis. Ratio est, quia in causis correctionis, & aliis prohibitis interdicitur appellatio regulariter, & solum admittitur in casu speciali, nempe cum modus exceditur; & ideo, cum ius ei appellati resistit, nisi in eo casu speciali, oportet eam causam specialem exprimere, vt appareat appellationem in casu concessio. Cum enim videat Index appellationem interponi contra ius, debet in dubio preiudicare eam iniustam, & ideo, vt de eius iustitia constet, oportet causam exprimere. Atque ita docent Innoc. c. ad nostram. num. vlt. de appellat. & ibi Ioan. Ande. num. vlt. Anton. num. vlt. Abbas num. 8. & 9. Baldus num. 2. Decius in noua edit. num. 28. Francus num. 3. & 4. Præpositus fin. Felinus num. vlt. & latius idem Felinus multis aliis citatis, e. quoad consultationem. num. 20. de senten. & re iudic. Idem Gloss. c. Romana. §. si autem, verbo mandatur, de appell. in 6. & ibi Franc. in fin. Dominic. num. vlt. Idem Francus c. cum specialibus. §. porro. num. 6. de appell. Idem Abbas c. consuluit. el. 1. fin. de appell. Nauar. lib. 2. consiliorum, tit. de appellat. in 1. edit. conf. 2. num. 1. & num. 3. in 2. conf. 1. num. 1. & 3. Quare concludunt Abbas eo. c. ad nostram. num. 9. & ibi Francus num. 3. & 4. iudic. ad correctionem procedatur in iudicio, siue extra iudicium, siue appelleretur ante sententiam, siue post, esse necessarium exprimere in appellatione causam appellandi, nempe superiorem excedere modum. Insuper in impetratione literarum talis appellationis oportet exprimere causam condemnationis, ne sint lubricitæ, quia ea expressa forsan Pontifex literas denegaret; & ita tradunt Innocentius, & reliqui in locis citatis in eo. c. ad nostram.

106 Dum autem dicimus in appellatione in casibus interdictis, opus esse causam exprimere, non ita accipiendum est, quasi expressio cause fit ita de appellationis substantia, vt ob id omnino vana sit, nec causam deuoluat ad superiorem: sed est necessarium, vt Index a quo tenetur deferre appellationem, cuius iurisdictione suspendatur, ea anim non expressa, poterit non obstante appellatione sententiam exequi. Ita docent Francus c. cum speciali. §. vlt. num. 6. de appell. & c. Romana. §. si autem, in fin. eodem tit. in 6. Felinus c. quod ad consultationem. num. 20. de senten. & re iudic. & ita Glossa eo. c. Romana. §. si autem, verbo mandatur, & Dominic. eo. §. fin. & Abbas c. consuluit. el. 1. fin. de appell. & Decius c. ad nostram, in noua edit. num. 29. eodem titulo, caute tamen dixit, eadem iudici causa non expressa minime iudicem admittit appellationem.

107 Sed superest discutendum, quid sentiendum sit attentis religionum priuilegiis, extant enim varia de hac re. Bonifacius VIII. statuit non licere fratribus Franciscanis a correctionibus Prælatorum eiusdem ordinis aliquamvis appellare, vt refert Sorbus in compendio pri-

uilegiorum Mendicantium, verbo appellare. num. 1. & Sixtus IV. concessit Augullinianis, & Carmelitanis, vt Generalis eorum possit suum munus obire, eiecitã quauis appellatione ab eis præceptis, monitionibus, ordinationibus, & mandatis, ac decretis, vt refert idem Sorbus ibi, verbo Generalis. num. 11. & 12. & Iulius II. prohibuit sub pœna excommunicationis fratribus, & fororibus ordinis Prædicatorum appellare a mandatis, & ordinationibus Prælatorum dicti ordinis, vt refert Sorbus ibi, verbo appellare. num. 3. & Paulus III. concessit Societati Iesv, vt non liceat a correctione regulari secundum ordinationem eius factæ appellare, nec posse per quemvis Iudicem appellationem admitti, vt habetur in compendio priuilegiorum Societatis Iesv, verbo appellatio. §. 1. & ibi. §. 2. habetur, per priuilegium concessum Canonis sancti Saluatoris, nullis e Societate Iesv posse appellare ad quemcumque, etiam ad Pontificem, nisi de speciali eius licentia, ab infirmitatibus, ordinationibus, correctionibus, & mandatis Congregationis Generalis, aut Præpositi Generalis, aut aliorum superiorum, & appellationibus, & inde sequuta fore irrita; & eadem §. 1. refertur, per priuilegium Cisterciensibus concessum non licere appellare in Societate Iesv sub excommunicatione lata ipsi Pontifici reseruata, a reformationibus, seu correctionibus Præpositi Generalis, aut visitatorum quos ipse deputauerit, nisi a Generali Congregatione, & in casu denegate iustitiæ, aut pro notoria iniuria: & Sorbus eo. verbo appellare, in suis annotationibus circa §. 1. refert Gregorium XIII. in quodam motu proprio anno 1575. Quoniam nostro pastoralis, interdixit sub excommunicatione Pontifici reseruata, & aliis pœnis, fratribus Franciscanis de obseruantiâ ad secularia Tribunalia appellare: concessisse tamen eis appellationem ad Generalem, vel Protectorem, vel Pontificem. Atque similiter refert Congregationem Cardinalium edidisse decretum anno 1587. vt appellatio hoc ordine interponatur, a Guardiano ad Prouincialem, a Prouinciali ad Generalem, a Generali ad Protectorem, & ab hoc ad Cardinalium Congregationem; & etiam refert hanc appellationem esse permittam a Sixto V. in motu proprio anno 1588. Ad Romanum. specialit. Pontificem.

108 Quæ quidem priuilegia merito, ac iure optimo religionibus concessa sunt, ac ab eis appellandi vsus exaluit, maxime ad externos Prælatos, vt ad Nuncium, & Pontificem, vt optimè inter ceteros docuit Sotus lib. 5. de iust. q. 6. art. 3. colum. penult. vers. ut verò sciscitaris, quem sequuntur Cordub. qq. practicæ. c. 2. num. 6. vers. 8. Aragon. 2. 2. q. 69. art. 3. colum. penult. & ibi Salon dub. 2. Sayro c. in regia lib. 12. c. 17. num. 41. & 42. Manuel de ordine iudiciali. c. 13. num. vlt. & qq. regular. tom. 1. q. 29. art. 3. Valent. 2. dist. 5. q. 13. puncto 3. fin. & Bañez eo. art. 3. fin. Et rat est ob bonum, & tranquillitatem, a honorem religionum, quæ in simplici quadam obedientia consistunt nec modicum hæc detrimentum patiuntur, quando religionorum cause extra priuatis patietes tractantur, a Iudicibus externis deferuntur, nec creditur facile e fore, vt omnēs superiores religiosi ita iniqui sint, vt grauem alicui illarum non auferant, & si aliquando, quod rarissime contingit, id accideret, damno huic priuato præponderat pax, ac commune totius religionis bonum, quod religiosi proprio priuato anteponeere debent, sicut quilibet cuius, est ad iudicem adeo perfectam ac religiosi non tenentur, debet priuatum suum bonum communi Reipublicæ postponere.

109 Sed difficultas est, qualiter intelligantur hæc priuilegia, ac religionum constitutiones, nimirum an interdiciant omnino religiosi appellationem: aliquid enim videtur significare. Dicunt enim religiosi per professionem hoc appellandi iure in sui fauorem introducto cessasse, quod ad seruandas constitutiones religionis se obligant, quibus appellatio prohibetur. Quamuis enim ius naturale vniuersi appellacionem, qua se tenetur, concedat,

concedat, cum tamen eam non præcipiat, sed solum permittat, possunt religiosi huic iuri tenuitate; sicut & ius matrimonij, & proprii habendi iure naturali permittit, non tamen præcepta, per professionem a se abdicant, nec hoc Pontificum auctoritati aduersatur denegata facultate ad ipsos appellandi: nam ipsi quoque tranquillitati religionum proficientes, iuri huic cessant, approbantes religionum constitutiones, illique priuilegia concedentes appellationem hanc interdiciunt. Ita docent Bañez, & Salon num. præcedenti allegati, Petrus de Ledesma 2. tom. summa. tract. 8. c. 24. immediate ante 8. conclusionem, fol. 778. Sed hoc non exhaure difficultatem; quamuis enim fatendum sit, religiosi quodammodo cessasse huic iuri, nimirum quatenus prædictæ religionis constitutiones, & priuilegia ius appellandi religiosi auferunt: at superest explicandum, qualiter ius hoc per illa ablatum sit, nimirum an in vniuersum, an potius in aliquo peculiari casu; & ideo Sotus, & Valentia num. præcedenti allegati concessere ad Pontificem posse appellari, & Aragon, Sayro, Manuel vtroque loco relati eodem num. præcedenti in solis causis leuibus denegant hanc appellationem, eam permittentes in causis grauib. & omnes prædicti DD. solum appellationem ad Prælatos externos vident reprobare: neque enim religionum decus, ac tranquillitas tantum detrimenti patiuntur causis ad eiusdem religionis superiores delatis. Immo, vt retulimus num. 107. fin. appellatio hæc ad superiores eiusdem ordinis religiosi permittit est, ac ipsi non auferentibus grauamen, ad superiores externos. Quare non intelligo quod ait Syluest. verbo appellatio. q. 7. num. 9. vbi postquam dixit, integrum esse religiosi appellare, si in correctione modus excedatur; id limitauit dicens, non appellandum ad Prælatos intra ordinem, sed extra, quando constitutiones a Pontifice approbatæ appellationem interdiciunt. Hoc, inquam, non intelligo, quia multo maius damnum religioni sequitur causis ipsius extra religionem deductis; quare constitutiones hoc potius interdixere, vt ex DD. allegatis constat.

110 Quare dicendum est, ea priuilegia & constitutiones denegantur religiosi appellationem, intelligenda esse eo modo quo ius commune eam denegans, intelligendum esse diximus num. 102. nempe, quando Prælati religionum corrigentes, aut punientes religiosum non excedunt limites religiose discipline, tunc enim minime grauant: secus quando grauant, eos limites prætergrediendo. Ratio est, quia eodem tenore, eademque verborum forma, eademque vitandæ religionum perturbationis ratione, ius commune, & constitutiones priuilegiæ appellationem hanc interdixerunt. Nil ergo mirum si eodem modo intelligenda esse dicamus. Atque ita docent Nauar. commentar. 3. de regularib. num. 5. 1. ad 1. & lib. 2. consiliorum, tit. de appellat. in vtraque edit. conf. 4. n. 5. Azor lib. 12. consiliorum, cap. 11. q. 8. Manuel qq. regul. tom. 1. q. 29. art. 2. Sayro. clausis regia lib. 12. c. 17. num. 38. Sed contra hoc fortiter obitare videtur, quod priuilegia in dubio aliquid vltra ius commune operari debeant. c. Abbate, de verb. significat. Sed facile posset responderi, id quidem regulare esse, aliquando tamen nihil nouum continere: sed maioris expressiois gratia concedi, vt probauimus lib. 2. de matrim. disp. 57. num. vlt. ad vltimum. Quamuis autem solutio hæc planè satisfacere videatur; at existimo aliquid nouum continere priuilegia hæc, & constitutiones: nam attempo iure communi, non solum conceditur appellatio quando grauamen est certum; sed etiam quando est dubium: & solum denegatur quando appetit constar nullum esse grauamen, vt constat ex cap. cum speciali. §. porro. de appellat. & ibi tradunt DD. ex Syluestro verbo appellatio. q. 11. num. 13. At priuilegia religionum, ipsarumque constitutiones a Pontifice approbatas, dum religiosi appellare interdiciunt, hoc amplius continere credo, nempe vt ipsi appellare non permittatur, nec ea appellatio suspendatur, quando excessus Præla-

Summa Th. Sanchez, pars 111.

torum manifestus non fuerit: hoc enim pax, simplicitas, & obedientia religionum postulat; quæ bona dicta priuilegia, & constitutiones spectant. Quando autem non est locus appellationi, potest ille religiosus causâ querelâ ad superiorem accedere; vt bene docet Nauar. lib. 2. consiliorum, in 1. edit. tit. de senten. & re iudic. conf. 2. n. 8. in 2. tit. de appell. conf. 5. n. 8. Manuel de ordin. iudic. c. 13. num. 4. & qq. regular. tom. 1. q. 29. art. 2. Sayro. lib. 12. clausis regia. cap. 17. num. 38. sine. At hæc querela non suspendit iurisdictionem Prælati inferioris donec inhibeatur.

Demum superest tractandum de facultate recusandi Prælatos regulares. Eos enim non posse reculari tradunt Gloss. fin. c. ad nostram, de appellat. & ibi Hostiens. num. 9. per c. cum speciali, in fin. cod. tit. vbi cum duo statuisset ille textus, nempe qualiter Index reculari, & ab eo appellari posset, subiunxit hæc. Ceterum has duos constitutiones premissas volumus ad regulares extendi contra suas speciales obseruantias. Vbi Innocent. num. penult. Ioan. Ande. fin. Abbas fin. Præpositus fin. Alex. de Neuo fin. dicunt per illud pronomen (has) relationem fieri ad proximas constitutiones, nempe de appellatione, & reculatione. Idem constat ex c. super eo. el. 2. cod. tit. ibi. Vbi appellationis remedium tollitur, sicut appellationis, ita reculationis non est aequaliter de ferendum. Cum ergo constitutiones religionis, & priuilegia denegent religiosi appellationem; denegabunt subinde reculationem. At dicendum est, in hoc æquiparari reculationem, & appellationem, vt neutra abque causa liceat; & constitutio illa edita d. c. cum speciali, non extenditur ad regulares, quatenus extensio impedit eorum correctionem iuxta regularia instituta. Quare quando superior valde suspectus crederetur, excessusque ob passionem, posset reculari; sicut in hoc casu potest ab eo appellari, vt diximus num. præcedenti. Et ita docent Hostiensis eo. c. cum speciali, num. vlt. verb. extendi, & ibi Ioan. Ande. n. 18. Antonius fin. Bellamer. num. 14. Abbas ibi §. porro. num. 3. Alexand. de Neuo cod. §. num. 8. Præpositus in fin. Francus num. 4. Hoc autem temperant Hostiensis, Ioan. Ande. Anton. Bellamer. Franc. ibidem, quando processus Prælati esset extra iudicium; nam quando iudicialiter procederet, liceret semper ipsum reculari, eodem modo quo secularibus licet: sicut idem sentiunt de appellatione, vt retulimus num. 103. At sicut ibi limitationem hanc in appellatione reprobauimus, dicentes idem sentiendum esse de vtroque processu, si militer reprobamus in reculatione, dicentes omnino idem vtrius modo procedat Prælati: & ita docent Abb. Alex. de Neuo, & Præpositus ibidem. At sicut num. præcedenti fin. diximus appellationem non concedi religiosi, nisi quando manifestus est Prælati excessus: ita nec reculari concedenda est, nisi quando manifesta est causa suspitionis Prælati, cum textus d. c. super eo. æquiparet reculationem, & appellationem, & vtraque tranquillitati religionis æque aduerfetur.

CAPVT IX.

De religiosi a religione eiectis, ad quid obligentur, & quæ potestas sit Prælati regularibus in illos.

SVMMARIVM.

- Quotuplex questio disputanda sit. n. 1. An professi possint expelli a religione referuntur quadam sententia. n. 2. Explicatur sententia auctoritatis. n. 3. Quando religiosus dicitur incorrigibilis. n. 4. An isti incorrigibiles possint expelli. n. 5. An moniales etiam possint expelli a monasterio. n. 6. An religio expellens profissum absque iusta causa, peccet contra iustitiam. n. 7.